

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

1986

ЧЫАДЫН

май

2

пятница

№ 106 (13106)

1925 чылда
түдүсүлгөттүгүн.

Өрттөз 3 көлөк.

Делегейиниң ажилчы чонунун эп-сеткил кат-
тыштырылганын хуну — Май 1-ни бистин
улуг Төрөөн чуртувустун акы-дуңмалышкы
бүгү улустары-биле кады Совет Тыванын
ажыл-ишчилери партиянын XXVII съезди-
зиниң төөгүлүг шийтпирлерин, он ийги беш
чылдын онаалдарын амыдыралга чедниш-
кинниг күүседир дээш быжыг тура-сору-
туунун көргүзүү кылдыр демдегеп эрттир-
ген.

МАЙНЫҢ БИРИ: ДҮРГЕДЕДИШКИН ЧАЗЫ

Москваның Кызыл шөлүңге чыскаал

Шийтпирлер көдүрүлүшкү-
нун орунуна бо чылгы Май
Бирге ужуражып келген бис.
Ол дээрге күлгө чыккан ший-
биле өштү чагай эвес, харин
эң кескү болгаш хей-аңт ки-
ришкенин.

СЭКП-ниң
XXVII съездинин эстафета-
ны ол хүлээп алган. Эрте-
техниктиг депшилге үндө-
лөш, социализмни план суу-
гаар болгаш бүгү таламгы
сайыраңгайларын бот-
тут программаны оон ийги-
ринден партия чарлап, нийи-
лелдин социал-экономика-
хогжүдөлүмдө таарышпас бо-
лушкуну аңаа дүргөдөп
арар болгаш дүргөдөп деп
шиятпирлер чоруну амы-
биле медегезди. Бичангаш 12-
ги беш чылдын баштайгы ча-
зыны хүн бүрүзү — съезди-
ниң шийтпирлерин күүсе-
дине салышкын, ол чорук
социализмни тургустарын
быжыгларын, тайбын
камагалаарын, бистериниң
шүтүвустүн амыдыралы-
сты экижидерине иди бээр.

Совет чуртунун мурнуна
партияны көдүрүп турар со-
ругалары улам берге бо-
лган. Улам улуг демөөдүг
болган турумун, ук сорула-
ларын чедип алырынга мас-
селерин илөөккө киржиге-
ли улам чутула болур. Соци-
ализмни алыс уткамы, оон
тыттып келгенин, дүргө-
дөшкенин болгаш бүгү та-
ламгы сайыраңкыларын үн-
дөш фактору — чонуну чо-
гадылгазында. 1986-гы чыл-
дын нэзирин кол чүлдери-
нин бирээзи—социализм тур-
гузушкунуң бүгү дүржү-
лүгү.

газы-биле быжыглаттыңа
ленинни сестерде сиңигин бо-
дараан.

Москва Май Бирини эр-
тенинде анаа күш-ажылчы
хүнүндө мыкаш база-ла эрте
оңунган, харин күлгө амы-
лап кедер хевин байырлап хе-
ви-биле солуп алган. Май
Бириниң баш кызыл чечээ бүгү
хоорайга Останкино телесуу-
газына кызыл тук болу бер-
ген. Оон-даа өрү, оон мугур
мун катп беликке, күлгө бис-
тин, найыскалыгың кы-
рынга эвес, харин бүгү пла-
нның кырынга орбита бажы-
нын оттар Москваның биле
эргетинин алды шакта
хыл келген. Күш-ажылчы
болгаш тайбынның делегей
байырлары-биле «Мир» ста-
цияны экижазы планетаның
бүгү тургакчыларынга ба-
йыр чедирешкенин Черке
дамчыткан.

Камчаткадан Москва чедир
бистин Төрөөн чуртувустуң
делсимерине ботунуң бажы-
мын Май Бир дооскан тос
шактын дүргөдөп. Леонид
Кизим биле Владимир Со-
ловьев Чер бөмбүрээң долган-
дыр алды катп ужурашкан.
«Харылаа дамыштыр хей-
лаш аялгаларыңдан бистерге
дамчыдып берип көрүңер—деп,
Ужудушкуну башкаар төштө
шештерден олар дүздүң. —
Үрөс жөгүм ырлап турда,
ажыл чорунуң, бидүңүр бо-
лур-дур. Бо хүнүң бекке ды-
танар хүн кылдыр берген-даа
болза, «Прогресс-26» кээп

коштуна бергенде, канчап
анаа орап боор.

Бүгүн Май Бир мугур чүс
харлаан. 1986 чылдын Май 1-
де Американы ажилчылары
боттарының эргесин кам-
галаар дээш Чикагоңуң ку-
дучуларың кызыл туктар-
лыг үнүп келген. Хан те-
гүшкүнүң демиселге чаалап
алдыңа ол байырлап бүгүн
хосталганы, деп эргени, акы-
дуңма сузун камгалаан бүгү
кижилерин байырлап апар-
ган. Тугунда «Бүгү чурттар-
ның пролетарийлери, катты-
жыңар!» деп сиңип бижээ
чүртөс бүгүн ичангаш Чер-
ниң миллион-миллион тургак-
чылары көргөн. Ичангаш
Май Бириниң чакы суз, деп
чаалаң туктары ажилчылар-
ның баштайгы маскалары-
нын одагарынын чайнаан от-
тары деп бекке сагындыр-
рар. Ол одагарыны чаштаа
оттары ажилчыларын херээ
дээш демиселдин тевин ми-
лдон-миллион кижилерин
чүктөргөң хайчыктыдып
үндүргөн, а оон соода Улуг
Октябрын чалбыны кыл-
дыр кыптыгып үнгөн.

Май Бириниң чакы суз деп
каалаң туктары Кызыл ше-
ке чалгыс кирип келгенине
шүтү белеп турган. Оон баш-
тайгы колонназы — тук ту-
дукчуларың колонназын
чыскаалганы ол. Социалист
жарыш тилекчилериниң тук-
тары — тураскаал туктары.

бүдүрүлгөсүн, дээш өрө-
дөшкө черлериниң, ПТУ-ларны
школаларны тураскаал тукта-
ры туруп эртерин ол хүн эң-
не экилериниң экилеринге бүзү-
рүн.

Чаңыл сузгаар пролетар-
жы байырлап сузү-биле шим-
теген шөл. «Майның 1» деп
байырлап хүнүң чурраан улуг
панио төөгүнүң календары-
дан алган деп чиди кызыл
өңүл чайнаан. Эңилелденки
15 республиканың туктарынын
ортусунда СССР-ниң Курне
тугу бедип үнгөн. Кремль ха-
назында — ол республикалар-
ның суздасери.

Пролетариаттын башчыны-
лары К. Марксист, Ф. Эн-
гелстист, В. И. Ленинниң
портреттери шөлдү бүгү та-
лаарыңдан көстүп турар. Эр-
теминг коммунизмин өөрө-
дине совет улустун шычы-
зын бадтыккан хүнүң кол
лозуңарын ол портреттери
долгандыр аскаң.

«СЭКП-ниң XXVII съезди-
ниң ленинни улаанышкы-
ны биле, — коммунист тур-
гузушкунуң болгаш тай-
бынны орун-биле, буржу-
агар», «Эрте-техниктиг деп-
шилге — үениң негелеси»,
«Тайбын болгаш улустар-
ның айыл чок чоруну бы-
жылаары дээш», «Космосту
чепегезерин бодурбаалы-

нар! Ол кыйгырылар ара-
зында «Тайбын» дээш сес ан-
гы-аңгы дымдарга чагылаңып
турган.

Коммунист партияны
болгаш Совет күрүсүнүн удур-
тукчуларын москвалык
болгаш найыскалыг аалчы-
лары-да амыс чыскаалыны
биле утказынар.

Эштер М. С. Горбачев, Г. А.
Алекс, В. И. Вороников, А. А.
Громко, Л. Н. Зайков, Е. К.
Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С.
Соломенцев, В. М. Чебриков,
Э. А. Шевардадзе, П. Н. Де-
мичев, В. И. Долгих, Б. Н.
Ельцин, С. Л. Соколов, Н. В.
Талызин, А. П. Бирюков, А.
Ф. Добрынин, М. В. Зими-
нин, В. А. Мезелес, В. П. Ни-
конов, Г. П. Разумовский,
А. Н. Яковлев, СЭКП-ниң Төп
Ревизия Комиссиясының дар-
газы И. В. Калитонов олар
Май-дөдөңүн төп идиригине
үнүп келгенер. Кескү совет
шериг начальнигери база-ла
ылда.

Индирлер кырында — пар-
тияны болгаш күш-ажылчы
хоочулары, Октябрь револю-
цияны, Ада-чуртун Улуг
айдынның киржикчилери,
бүдүрүлгөни муракчыла-
ры болгаш чартыкчылар,
алдарлыг эртемденер, кул-
тура амыдыралчылары, СССР-
ниң ужудушкунуң амыды-
лары, партия, совет болгаш
хей-ниңти организациялары-
ның төлөөкчилери, База-ла

чыла — хей салыг ааштыкы
аалчылар турганар.

Байырлааңы эгездер мур-
нуңда сөөлү минутагынын
үзүндө шийиң-на чүтө
аларган. Кремльдин шактары
10 шакты халкан. Фаңгарлар
өңгүлөң-ла үнгөн. Маймы
Бирин алдарыткан өөрөт
салышкыны димиттелде
турган.

Шөңгө каастап-шимээ ма-
шиналар кирип келтир.
Партия Программаны, комму-
нистер съездинин идири-
деп бүтү совет улусту кыг-
гырган сестер кызымкай
күш-ажыл-биле деткэзде,
чүлгө мыкарада ам боттамыр
апар. Сесту болгаш ажил-
херекти тууш холбала
кылдыр каттыштырары — бу-
гу москвалык дөмниг
ажыл-ишиниң энес сорулазы
ол. Оон ужурунда найыс-
калың тууга тударын ажил-
чыларын, эртемденерин,
студенттерин төлөөкчиле-
ригине бүзүрүн.

«Совет Эвелединиң комму-
нист партиясы дөмдөшкү»
дээш кыйгырыга мук-мук
кижилер «Ура!» дээш үнү-
биле харылап турган. Мавзолей
индирини кырыңе пионерлер
майнажып үнгөн. Олар Ком-
мунист партияны болгаш
Совет күрүсүнүн удуту-
ларына чектерин болгаш
чигир-жыл пестүштерин
туудаскан.

(Уланчызы 3-кү арында).

ПАРТИЯНЫҢ ПОЛИТИКАЗЫНГА ШЫНЧЫ ЧОРУКТУҢ ИЛЕРЕЛИ

Май 1-ни Совет Тывага байырлааны

Тайбын Күш-ажыл, Май... Бо бодуң
болгаш бистин сөгүм-сеткилениң хеле-
дип кээр сестер бистин угаан-медерели-
висте сиңиккен. Дүүн бүгү совет улус
бөмбүрээң бурунгаар депшигелги ки-
жи төрөлгөсүн-биле кады амычы чон-
нарым эп-сеткил каттыштырылганын
хуну — Май 1-ни уткаан. Ол хүн амычы
ангынын революсучу чандыларга тынчы-
зын символу, күш-ажылды кижилери-
ниң акы-дуңмалышкы чорун чедип алы-
ры дээш бистин ленин демиселестид
көргүзүү болган.

КЫЗЫЛ

Кызыл туктар, лозун-ла-
каттар-биле каастап дер-
тинген, чаштың байырлааңы
күш-ажылчы базымнар-биле
уткаан Кызыл дүүн аас-ке-
жиниң, чагай салым-чоду-
дун, бурунгаар базымнарын
хоорай кылдыр хуулган. Бо
чылдык Май 1-и кызыл-
ларга онзагай: СЭКП-ниң
төөгүлүг шийтпирлерин ам-
дыралга ботландырып эгезди
бистин чаштың баштайгы
байырлааңы. Чыскаалга кир-
жи-биле кел чораян кижилер
бүрүзү ук байырлааңы кыл-
дыр күш-ажылчы бектер-
лиг уткаанын болаңгап, сай-
гарган, чеднижкенигине

чоргарлаан, чеднистерин
чайладырың аргалары дил-
дөөн. Күш-ажылчы бурунгаар
базымнар черде хей. Оон бир
ижээ бо: байырлыг чыскаал-
дың киржикчилери колонна-
ларда тургустарын ээлеп тур-
да, бистин корреспондентни-
с Тываның электери чеккелер-
ниң начальниги эш Сурков-би-
ле ужурашкан.

— Бүдүрүлгө коллектив бо-
чулук эрткен дөрт айла-
рында электери энергиязы
ажылдап кылып талазы-биле
планын апрель 26-да, а чыл-
лыг амылап үндүрерин —
28-те күстөккен — деп, ол
пугаалаан. — А дүүнге чедип
планга немей 500 муң көг-
шак электери энергиязы
ажылдап кылдымыс. Ичча-

Май 1-ниң байырлааңына белеткел бис-
тин республикамыска чогадыкмы, минча-
таалат чоруктуң хилим дилээшкени-
ниң, чыгыс сөс-биле чугаалаарга, СЭКП-
ниң XXVII съездинин шийтпирлерин
бүрүн күүседир дээш шүдүргү демиселди
байдалыга эрткен. Эрткен байырым чыс-
каалды кижилериниң экономика-
дың куралдарын бүрүн амылаар,
күш-ажылды бүдүрүчүлүгүн чедип алыр,
1986 чылдын планын далааларын бол-
гаш социалист күзгөлдөсөрин бүрүн
күүседир дээш шүдүргү амылап тура-
ры илергелээнер.

гаш Май 1-ниң байырамы
чыскаалыңа улуг сеткил хы-
нышкын-биле киржи тур
бис.

1986 чылдын Май 1-иниң
эргени. Ленин куудуңу,
Ленин шөлү, Кызылчыларын
революсучу байырлааңы эр-
тирине чандычча кууду-
туу болгаш шөлү ол. Ылан-
гы дүүңгү хүн хоорайның
бүгү тургакчыларын чү-
рэгине улуг башкын амыч
элдөөн бо черлер улам чок,
эргим апарган. Чакы сорон
салгына кинектең туктар кы-
зылчыларын байырлаңе ча-
лап турган. «Саян» унаар-
маттың үстү талазында өрү
чыскаалга киржилер минуга
санында немей турган, олар-
ның арынарында өөрш-

кү чайнаан, ыры-шоор кутту-
ган.

Таптыр-ла 10 шак. Коло-
налар шимчеп үнүккен. Ола-
рың чачгыс аай
форма-леп көткен күш-ажыл-
чулар баштаан. Оларын
саны мурнуку уездерден амы-
хай дээрин чыскаал бад-
кап көргөскөн.

Май мурнуңуң социалист
жарыктын тилекчилериниң
колонины көстүп келгере,
оларга байыр чедирген сестер
чагылаңган, күтүлүг «Ура!»
дөмдөшкөн. Мурнагы ажал-
кажан-даа, кала-лаа хүдү-
келди. Ол онзагай колонна-
ла Кызылдың автосетелеге за-
волуңуң. № 1 автобүдүргө-
ниң, «Тувапарикмахерски»
каттыжкының, Улуг-
Хем ыш үлөтүр ажал-агы-
бын коллективтери кирге.
«Хоорайның тузугуларыңа
адаңар!», Ыдык кыйгыры
чагылаңган соода, шөңгө
«Тыва тузуг» трестин № 48
тузуг эргелелин коллектив
көстүп келген. Оон тузугу-
лары база Май мурнуңуң со-
циалист жарыктын тилек-
чилериниң колонназында,
Ол күш-ажылчы чедниш-
кере тузуг кирген коллек-
тивтериниң санына Валенти-
на Борбак-оолдун бригадасы

база хамааржыр. Оон шөң-
кыстар дөрт айын планын
чедилишкенин күстөккен. А
инитизин-биле эргелде бирги
кварталдың тузуг-монтиг
ажылдарының планын 1134
хуу күстөккен, күш-ажылчы
бүдүрүчүлүгү 43 хуу бедит-
кен.

База-ла чарыш тилекчи
болган Кызылдың аш-чы
бараанынын салымын иш-
чилери, Күш-ажылчы тилекче-
ге төлөтүп салышкын ки-
рилгенер — № 20 магазинде
«Ногая» салбырын бри-
гади И. Волкова, № 38 ма-
газинде база бригади Г.
Изоимова, № 13 магазинде
салдыгы Т. Ненько олар
чоргаар бажын органдар.

Хоорайның бүгү шолоту-
рының болгаш башкыларын д
каттышкан колонназы шөңгө
көстүп келгере, оймаң черде
айыраң-чайт чекер сагынды-
рар. Көсө-буга дүрүлөт
сиңип ойган чуруктар туг-
кан чаштары көргөн кичи
СЭКП-ниң тайбын дашкы
политиказын чүрөңгө ханы-
зында чайгар-ла деткир.
Бо дээрге — чүлгө бистин
чуртувустун бистин чогуу-
туң күзө-чүткү эвес, бичи-
рлектиң бурунгаар депши-
гелги кижилер бүрүзүң күл-
чүткүдү. Тайбын дээр бистин
чаштарга эрек, олар ааске-
жиктиг болур ужурут. А

чодуг келир үе — чүлгө тай-
бын.

СЭКП ТК-ның Кыйгырыл-
ларында «Комсомолдулар,
оолдар болгаш кыстар! Бис-
тин амыдыралыңа чак,
мурнагы чүлдөр дээш
ленинселге эгелекчилер болуңар!»
дээш кыйгыры Кызылда дү-
ди болгаш тускай ортук
өөрөдөгө черлериниң студет-
тилеринге, сургууларыңа ла-
маарышкан. Ук кыйгыга шөң-
гө эрткен аныктар диниң
«Ура!»-биле харылаан.

Колонналар соңугу-мурат
эргиле турган. Бир ил-
нистерсочу өскөн солугу,
бир бүдүрүлгө орунга өскөн
кээр, бир албан чери эртеге-
ле, өскөн көстүп келди. Чыс-
каалганын арынарында
өөрүшкү, маңай. Ол чылгы
болур ужурут, Майның ба-
йырлааңы кажан-ла кайгы-
мык, ол дээрге Тайбын-дыр,
Күш-ажыл-дыр. Ааскежи-
дир. Ычангаш чыскаалды
киржикчилери СЭКП ТК-ның
«Делегейин ажилчы чонунуң
эп-сеткил каттыштырылгы-
нын хуну — Май 1 дөмдөш-
күн» дээш кыйгырым дини-
намыга, күчүлүт «Ура!»-биле
харылап турганар. Ол дээр
чүс-чүс кызылчыларын
сеткилдиң ханында үлгө,
оон базар күш тывмыс.

(Уланчызы 2-ги арында).

МАЙНЫҢ БИРИ: ДҮРГЕДЕДИШКИН ЧАЗЫ

(Төмүр. Эгеиз 1-ги армия).

Кызыл шөл байырлардын ээлерин — найысгалдын аялыгы чоңуну муну кичине отрядына түзүп, ал эгеиз. Чая беш чылым планарын күндөсүнүн баштайы чедишкенин дугайын Москва бөгүн айткан. Каш-ла чуратпайлар бо-дур. Москвага кылым үндүргөн продукцияны нини темиздир дөрт ай иштинде план бау-гаар үн хуу улагулар турган болса, керек кырында 5,4 туу ескен. Ол немелде өзүлде күш-ажылды бүтүрүшүгүн бекдерины күсөл-биле чеди алдынткан.

Сызданын илдеринен кылдыган принципалдык, дөрт шүтүмүлөдө харым кылдыр Москванын партия организа-цияларын экономика, күш-ажылды, идеолотту бүтү курлавырларын аягыларын тодогай стратегиясын ажил-дап кылган.

Бөгүн чыскаала ажилче-нарын дыка көй портреттерин кестур турар. Ында кичи кайгаар чүдө-дө чоң! Чүтү бодуун маалыларын билип алдыр ужурау.

Амгы беш чыл оларга ома-гай бооп турар.

Москва.Сортировочная депо-зун колонназы бо. Ол депо болгон ош эгезин шимчээ-кни туашуу төгүлдү. Ош Бүтү-жүлөд ужу-дузатты шимчээшкни калбарып үнгөн. Ол алдыгы коллективте тө-лөзөп, депоун тутуу Кызыл Шален тутуп эртеги мастер Н. Логункова бөгүн дааскан. Депода ол үчөн аягы чыл ажилдап турар.

Маршта — Ленинни комсо-мол аттыг автозаводтук ажил-чиннары. Күн ай мурнула СЭКП-ниң XXVII съездизинге турсааткан коммунист субботник үзөндө анаа чая хевирин машиналарын баштайгы бөдүн сөздөгө ол заводтун бөлө кылдыр бүдү-рүп үндүргөн. Ош кестүп келген-биле холбайштар за-водтук төгүзүгүн чая арны аяктыгын. Автомобиль за-водунун үжөн муң кичилги коллективни чыскаала төлө-зүн бүтүрүн Александр Морозовтун бригадасы ол дөзү эвээш эвээ үлөни бү-дүргөн.

— Бистин чая «Москвич-вн» чүгө бүтү бүдүрүлгө чегиян үлөзүн чартылгазы, технологияны шыгыны эргилде эвээ бооп турар — деп, брига-дыр чүтүлгөн. Ол болза, пси-хологияны шуут ескерткөн.

дир, ажил-херекти чая бау-биле көрүдүр. Чүдүн бузуурга кестү бээр дээр болбай: бистин «Москвичиния» шына-рына шүтүмүлөдн кылдыр, бистеге, ажилчиннарга, арышкылыг-ла болган, ми-чангаш ону бистеге, кичи бү-рүзү боттарыштын-ла бу-рууус кылдыр болаан бис. Ош ужурундан боттарыш-тан, ажилдаар чег бүтүрү-лгөн эгезлеш, ажилда эде тур-гузуп турар бис. Ажилдын чая стилан ам таахылаан та-ваарлар, хөрежип олулар чорукту эвээжеткен, тутту-нур шалып ажилдаар, ажил-херекти эч чүтүлгөн көрү ол бооп турар.

— Москвага «Большевик» фабрикаларын коллектив — эл-найыралдык, арызын суг өтөс деп болур аякылар коллектив — деп, ол фабри-канын ажилчыны, СЭКП-ниң XXVII съездизинин делегаты Л. Корлюкова чүгүлгөн турар. — Менз бо чистаа онзагай чүтүлү анык ажилчиннар боттарынын бүдүрүлгөзүн ээлери болур хүлээлгени ош мурнула каян-даа мычаар хандыр болааган турганмы аныктыг дагыныкчымы, ки-жи менз, тодогай билингени болур. Нини ажил-херекти чүгө боттарынын участо-гунга, элчеге, чекке болгон бүтү фабрикага чедишкенин бодурунча олар ханы сонуу-гайды салып турары онзагай бооп турар.

Найысгалда «Кызыл про-летарий» деп аттыг база бө-дүрүлгө бар — ол болза су-рагыч типография-дыр. Ста-нок тургузукчулары шыкыш, полиграфисттер база-ла ол ал-дарыг атка төлөтүп болган-нар.

— «Кызыл пролетарий» төгүзүлгө алдырды арныннар — деп, ук бүдүрүлгөн чачалыгы Е. Ротанов чүтү-лаан. — Партиянын баштайгы Программанын, съездизинин материалдарын, дайын чыла-дым плакаттарын маңа парлап үндүрүп турган. А ош Май Бирини бүдүрүлгө бис чая хүлээлүг чыгыны: СЭКП-ниң XXVII съездизинин бүтү материалдарын хей муң тир-жик кылдыр парлап үндүрүшү доостуус.

Кызыл шөлде аякытук саз-тар чечетили берген деп, ак-чайт. ССРЭ-ниң Агроулету-рунун колонназы ош бун-гаар эртин турары ол. Чечет-телип турар аякына будукта-ры — келер күстүн чазай дүжүдүнү сүлөзө шымеде кылдыр шалып алынганы та-

варылга эвээ. Шалдырны ажил-ишдеринге, болааза-радыр улетүрүшү ажилдакы-ларынга амгы Май — онза ха-рымсалгалыг үе.

Ак-кызыл чечетер — оттуг канык чаштанчылар-ла. Ка-ра металлургияны ТЭШ-и-ниң ажилдакылары колонна-да чоруп оору ол. Каңчы үзүктелешкни чока эрчил-дир кулары дөзү шыкыш, шы-кыш револютуг технология элчеге бир дугарында ол эртег коллективинге тымылган.

Эртег беш чылда 500 кире улут эртег ажилдакы-ныкыларын бүдүрүлгө шыг-ээ-лгөн алаан. Оларын аразы-на электротехникага кергээр тускай каңнар, автомобильдер кузуу, алгы темиздир хо-лайлар кылар каңнар бар. Чэзбир бир лицензияны даш-тыкыже саткан.

Эртегнин мурнула улут со-руугалар салдыган. Делегей-ге ужу-дузатты ажилдакы-ныкылар-даа, улус ажилдакы-ныкылар согулаларын шитир-лэргени практиктик дүзүн-даа ош манап турар. Ош эчи-лди алыр төлөзө, эртег эчи-лдилеринин болгон оларын түнөөлөргө шигээлгөн ала-кыныг бүтү фронтунга чая бау-биле ажилдакыныкы шит-тирген эргилден кылдыр эр-гежөк чүтүлгө.

Кызыл шөлде чакыч чүтү-соот дымгы чүе. Районна-рын болгон заводдарын сүл-де-демектерге солчула ту-рар, а хөдөгү. Май Бирини байырлап шигириг хөжүмү хөдөөр артышкан. Револютуг аягалар, баштайгы ажил-чыларын марштары, бистин кинилелеринин ырлары чагылынып турар. Байырлап бүдүрүлгө Ленинни шаңала-дым лауреады атты тымыска, «Ленин бистин-биле деп ка-татанын, «Кремльдин курант-лары» деп увертюранга ав-тор композитор Андрей Эшпай-га сөс.

— Бисти, сазыш-сеткилдиг улут көдүрүшүгүнүн ху-мыде чүтүл дугайын чүтүлгө-ры күзөчкылга Бистин тайбын чүтүлгө дөзү нини күзө-чкылга дугайында. Урач чүл-кыжиге канчаар-даа ажал-улут салдарын чедирип турар. Ош туржук, урач чүл-кыжиге, нини-селелди кол эргезе, а-жилчинин болгон оларын тайбын чүтүлгөзүнүн ин-ля-лде болур эргезе камгалал болур.

М. С. Горбачевтун Берлинге чүтүсү аялдуу калаалты чай-ладыр болдуруп болурун-га кичилерини ынагыш бижы-

лаан. Шинини ол сөзүнүг кол-уткыш ишделгил кылгызы төг-мындыг. Дайын кажан-даз бистин чегивистен эгелес-кажан-даа!

«Коммунист болгон ажил-чин партияларга акы-дүм-ниң байыры! Бүтү чүтүлгөн коммунисттеринин тайбын бол-гон социализм дөзү демисе-ге ангы талазы-биле эл-сеткил каттыштырылганы болгон ка-ды ажилдакыныкы бижынып туруун!» дөзү СЭКП ТК-ның Кыргырын шалдык кырынга чагылынып турган. Чүс аягы чүтүлгөн проффесиял шим-чешкенин делегациялар, Профессиялдеринин Бүтү-лө-лөгү Федерализмнин, өскө-даа делегей организациялары-нын төлөөлөкчилери Май Би-рини тутуу-биле совет найы-сылдада чектелип келген. Олар Москвага пролетар байырла-дын чыскаалын магалдап көрбүшөө, ол-ла үеде ботта-рынын бажыларында чүе бо-лур турарын дугайын болот турарлар. Мырында чая алган мездээриниң чамдыктары бо:

БЕРЛИН. Немес пролета-рияттын башчыныкы, фашизм-ге улут демисеги Эрст Тель-манын төртүтүгөн хүмүндө бээр 100 чыл болгон ош Май Бирини 100 чыл ошун бүдү-рүлгө демделген эрттирген.

— Гамбург чанынга Май Бирини хүмүндө Тельманын чүтүлгө мөң сазыш-сеткил-нин онза дайынтыгы — деп, немес ажилчиннарын баш-чыныкы чоок таныр, хоочун ажилчин Александр Кен-пен чүтүлгөзүн. — Чалыш-тыр коммунал-интернациона-лыны кылгырып турган чүтүл-бөгүн ажилчиннарын болгон тараачыларын немес терде социалист күрүлгөзүнүн чазай үлгө-херектеринде боттан-ган.

КАБУЛ. Кабулдун төп шө-лүдө база катан байырлап. Афганистанын чоңу элзэн кыч хүмүр мурнула апрель революциянын сөс чык оюн демделген эрттирген.

— Бистин чүтүлгөзүн ажил-чин ангы анык, ош чар-ча-ла 20 чедиш турар — деп, Афганистанын проффесия-лдеринин төп чөвүлгөзүнүн дар-ганы А. Пурдеша чүтүлгөзүн. — Имперализм биске улут чар-латтыгынан дайынны кысып үндүргөн эч-не берге эле хей-хей чүтүлгөзүн, ажилчы чо-нарынын бижыг дөзүлгөзүн медегер билген, делегейин эл-сеткил каттыштырылганын күжүгө бүтүрүш бис.

МАНАГУА. «Трабахо волун-тарно» («Эки туранын күш-ажылды») дөзү сөстөр Май Би-рини бүдүрүлгө-даа база ба-йырлап хүмүндө-даа Манагуага чагылынып турган. Он-он муң ажилчиннар болгон тараачы-нар субботникке ажилдаан, а ажилда алган акциясын сан-динис революцияны камга-лаарын фондүзүнче шитил-кен. Олар боттарынын эки ту-ра күш-ажылды делегейин ажилчы чоңарын эл-сеткил каттыштырылганын хүмүгө турсааткан. Манагуанын хей-хей бүдүрүлгөзүнүн бу-дүрүлгө оналдалары аягы күжүстеген деп, ажилчы чоңарын сандинис профте-атун чингис секретари Лу-исо Хименес дымпактан.

ПАРИЖ. Баштайгы француз мабкарларын болгон баштай-гы «кызыл» муниципалитетти төртүтүгөн чег болур Мон-люсон хоорайжыгаш Май Би-рини эвээшээр заводтар корпус-тары-биле болгон ажил чы-талыр чоруктуг рекорду са-ны-биле уткаан. Монлюсон ба-гу-даа «кызыл» хоорайжы-гаш болуп артышкан. Хоор-айда эч улут бүдүрүлгө чег — «Давлоп» деп дугуй за-водун хаар дугайында шит-тирлери коммунист-мэрге детки-кен ажилчы чоңарын шит-тирлери демиселин ачыы-биле күш чок болдурун чедиш алган.

А Май Бирини төртүтүгөн чегивист дөзүлгө бис:

ЧИКАГО. Чогуу-на, ол хоор-ай бөгүн күш-ажылчы Амери-канын массалык чыскаалдарын төвү болу берген. Чикаго-га болгон калаалыг болушкун-нарын чүс чыл оюнда чоруулар хөмчөгөр талазы-биле ком-тетке беж аягы проффесиял, културга, аныктыг болгон эс-ке-даа хей-хейти организация-лары кирген. Ужур-дүжөк ханын үлгүлөгө таварыш-канырга турсааткан ол чег-ге ажилды. Боттарынын эрге-ажыктары дөзү демисеги АКШ-тын ажилчы чоңары хү-рээлени сыры каттыштырып турар.

Рейганин администрация-нын милитарисчи политика-зынга ууар, тайбын дөзү ле-мисе — Американын өскө-даа хоорайларын болтулаан мас-салыг митингаларын кол те-мазы. Ол чыскаалдарын кы-гарылар мындыг: «Ливия хоорайларын америк ужу-р чүтүлгө бомбалаан бурт

шаап тур бис», «Никарагуага удуз АКШ-тың агрессияны соккадыр», «Ядролуг шенелде-лери хоругдар!».

...Пролетаржи эл-сеткил кат-тыштырылганын идеяларын бүтү динтерге итергедип, тер-мояролууг калаалты болдурус-дөзү шиттирлери чорукту көр-гүзүп турар ажилчы колонна-ларын бижыг базымын Кы-зыл шөл бөгүн дымпак турар. «Урулгар тайбын чыскаал-лары болур» деп, АКШ-тын хей-хейти организациянын чалааны-биле ыраккы Америка-ге москвичи школаты Катя Личеванын ол чорамын сөз-ымыдан кылган көгө-буталар-нын ак хар шыкан чалгыны-рында: «Тайбын чүтүлгө көр-өл, эргим өңүтү!» деп бижип каан. Катанын орунуга баш-тайгы хоорай Чикаго болгон чүдүлгөш.

Солунарын тайбынын би-ни элчини деп алап турган Катюша ам аазы база ачазы-биле кады Кызыл шөлде аал-чыларын аразында. Ош хү-мүдү чүтүлгөзүн кичи төрөл-те-нини тайбын келер үзүн ядролуг чөпсөк-биле узуткаа-рынын кыжыныдан камга-лаар деп чангыс аял чүтүл-гө-биле каттышкан миллион-мил-лион хамаатыларынга кайгы-чыктыг болушкун-дур. Тай-бынын салым-чогу дөзү бот салгычкыларын, социал бөлү-ктерин, проффесияларын тө-лөөлөкчилерин дүзүрүн сет-кили кошкан дивей турар, ычкангаш фондүзү бунунг чазай согулаларына — Чег кырынга тайбынын камгалал артырары, келер үзүн сал-гакчылар аялды чок болгон аас-кежиктиг дугуйн чүтүлгө-нын дөзү оларын ак сеткил-дик салгычкыларын сок-саал чокка кэп турар.

Хей мун үнүг «Ура!» дим-миреп турган. Кыргылар: «Ле-нияни партияга — алдыр», «Совет улуска — алдыр».

Тайбынын болгон депши-ленин орунуга, СЭКП-ниң Про-грамманында айттыган орук-ка бистин чедишкенин шиги-риг магалында — чүгө пар-тия биле чоңун чангыс эвээ-де, дайын планарын болгон карак кызыл күш-ажылды сыры каттыжышында.

Кызыл шөлде репортажы кылган СЭТА-ны тускай корреспонденттери:

Т. АКУРАТОВА,
Л. ЕРМАКОВА,
А. БЕЛИКОВ,
Д. ДИБРОВ,
Н. ЖЕЛЕЗНОВ,
Л. ЧЕРНЕНКО.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

Чернобыль атомнуг электра-станциясында болгон авария-нын келерги уруктары узуткаар талазы-биле ажил-дар уругулар турар. Алды-ган хөмчөгөргө түнөөлгөзү, эртег хөмчөгөргө радиоактив-тиг бүдүмелдерин тарап үер-и эвээшкен. АЭС-тиң болгон станция суурун демисезинде радиация дөзүлгө эвээшкен. Ядролуг олар чүтүлгө шен-ия, реакторун, аякыныкыг байлаада турары специаль-терини контроль кылдыр аппа-ратуразын дүзүр-биле кыл-ган хөмчөшкенин көрүзүп турар.

Ол чок-калыгың хоралыг чүтүлгө таварышкан учас-токтарын арытлар талазы-би-ле ажилдар калбарган, ош ажилдарын күжүлгөзүн аягы үчөн эргежөк чүтүлгө чек-сиз болгон дөзүлгө чөпсөк тер-биле хандырттыг тус-кай кестерин хаар туткан.

Барыны чүтүп чамлык ая-галдары АЭС-ге авариянын үзүлгө муң-мун аягы өлгөн дөзүлгө дугайында хоочун-де чүтүлгө итергедип ту-рар. Херек кырында 2 кичини өлгөн, нини-биле 197 ки-жиге госпитальда чыгыр-гын, оларын 49-уун шен-ия чеге эргенинги соода гос-питальда үтүп чоруканын мурунда дымпактан турган. Бүдүрүлгөзүн, колкостар-нын, советтарын болгон ал-бан чегерини ажилы долу-зу-биле чоруп турар.

ТАЙБЫНЫ БИЖЫГЛААРЫНГА САЛЫШКЫНЫ ДЭЭШ

Тайбынын совет фондүзү бо хүмүндө бодуун чэзбир беш чыл юбилейи демделген турар. Чэзбир беш чыл юбилей киржикчилеринге — бистин чүтүлгөзүн кичи төрөл-те-нини тайбын келер үзүн ядролуг чөпсөк-биле узуткаа-рынын кыжыныдан камга-лаар деп чангыс аял чүтүл-гө-биле каттышкан миллион-мил-лион хамаатыларынга кайгы-чыктыг болушкун-дур. Тай-бынын салым-чогу дөзү бот салгычкыларын, социал бөлү-ктерин, проффесияларын тө-лөөлөкчилерин дүзүрүн сет-кили кошкан дивей турар, ычкангаш фондүзү бунунг чазай согулаларына — Чег кырынга тайбынын камгалал артырары, келер үзүн сал-гакчылар аялды чок болгон аас-кежиктиг дугуйн чүтүлгө-нын дөзү оларын ак сеткил-дик салгычкыларын сок-саал чокка кэп турар.

Хей мун үнүг «Ура!» дим-миреп турган. Кыргылар: «Ле-нияни партияга — алдыр», «Совет улуска — алдыр».

Тайбынын болгон депши-ленин орунуга, СЭКП-ниң Про-грамманында айттыган орук-ка бистин чедишкенин шиги-риг магалында — чүгө пар-тия биле чоңун чангыс эвээ-де, дайын планарын болгон карак кызыл күш-ажылды сыры каттыжышында.

Шанцатканын аразында — Мурманскын да-лай парохостовунун «Ленин» атомолуку, Волгоградтын Ф. Э. Дзержинский аттыг трактор заводу, Горькийнги авто-мобиль заводу, Ставропольда Коопбеев районунун Чалыш аттыг колхозу, Ленинградта операнын болгон баштайгы С. М. Киров аттыг үлгүлгөн театры, Киевтин Күрүлгөн политехниктиг институту, Кыс-ловодск хоорайда «Москва» санаторий бар.

Тайбын фондүзүнүн шаңча-ларын бүдүрүлгөзүн хей бөлү-лүк мураккыларынга, эрте-нин болгон культурунун су-рагыг көсүк төлөөлөкчилери-ге, хей-хейти ажилдакы-ныкы база тымыс. Оларын аразында — ССРЭ-ниң Чүрү-галар академиянын акаде-микти З. И. Азгур, ССРЭ-ниң ужулдук коопсавиты В. В. Асеев, Ала-чүтүлгө Улут да-йыннын чоңурун, Совет Эви-ленин ийи дактыр Малдыр М. Г. Гараев, ыраажы Л. Г. Зинкина, шүлүкчү Н. П. Конча-ловская, Москванын баштайгы бүтү Русьтун патрархы Па-мени, Красноярсктын торту комбинатын пест-аанычы-зы З. Ф. Сафонова, ССРЭ-ниң Москвада Уран чүтүлгө үл-гүлгөн театрын артист А. И. Степанова, ССРЭ-ниң Эр-тег академиянын ораакты президентин П. Н. Федосеев болгон өскө-дөр да бар.

(СЭТА).

ДАШТЫКЫДА

АМЕРИК БОЛГАН СОВЕТ ХООЧУННАР УЖУРАЖЫШКЫНЫ

ВАШИНГТОН. СЭТА-ның корреспондентин А. Лютый-нын дамыканы бола: 1945 чылда үчүн үр үе бол-ганын саргар берген «Лайф» деп америк журна-лы кырында совет баштайгы америк дайышчыларын — Элбига турсааткан ужура-жышкынын киржикчилери Александр Симбашкону бол-гон Билл Робертсонун эл-дө бау-биле куспактажып а-дан чүрүр бар.

Эртег ядроникте эрг фото-чүрүк катан дериш келген шык болгон. Баштарын дүктери көргө берген, ыч-чала-даа сазыш-сеткилин сөзүлгөзүн чыдырды А. Сим-башко биле Б. Робертсон бот-боттарын чылым-биле бо ула-да а м е р и к найы-са-лага база катан куспакташканар. Дайы хоочунарынын совет комите-динин Вашингтонга чег бер-ген делегацияны америк хо-очуннар, ол чегин эрге-а-зын дөзүлгө боттон хей-хей-зиниң төлөөлөкчилер өөрү-кү-дүдүлгө-биле уткуп ал-ганыр.

Хатка киникти турган совет болгон америк уруктары бола кожа ол чегин эч школа-арыннын нини ырымнын кир-жикчилери орус дай кырма-га «Көзүлгө хүнөөрөктөп турат-деп ыры күжүстөп. Уруу-ларын холдарлар» бижээ «Хоочуннар, аягы моола-нар!» деп ийи дай кырынга бижээ планаттар бар бол-

ган. Ош мурнула Кинзев, Детройт, Чикаго, Даллас чо-раа өскө-даа хоорайларга чо-раа совет делегацияга байыр чедирип тура, АКШ-тың на-йысгалын мурини төлө-лөгөш К. Смит делегейин ийи, дайыннын чыдырды да бистин ийи чүтүлгөзү чедишкенин-биле калы ажил-даарыга болгон нини дай-зынын чыда шапар артын берген «Элбанын бөзүлгө» аки тура-сорукун бүтү аме-риканары эл-сеткил каттыш-тырып турар деп демделген.

Ол бау бөгүн, каяга ядролуг дайыннын аялмы туруп тур-да ош эргежөк чүтүлгө дөз, К. Смит айткан.

Каттышкан Штаттарга боду-н аял-чорун доошур турар, америк хоочунна-биле бол-гон нини-биле американ-нар-биле ужуражышкыны АКШ-тын улауу совет улус-биле тайбын чүтүлгөзүн кү-зөп турар дөзүлгө боттон чү-зүлгө деп, Дайы хо-очунарынын совет комитет-дизин делегациянын удурту-чуу генерал-полковник И. С. Катыхини мезгелде. Пыле-тада варын байлаалыг тур-густул келгени барымда-лап көрөш. Дайы чок чүтү-лгө дөзү бүтү чүтүлгөзүн кы-лыр, бот-боттарынын ая-галы боттон чорукту болгон найыралды тургузур эргежө-к чүтүлгө деп, ол онзаган дем-делген.

ПОЛИТБЮРО ХУРАЛЫ

ВАРШАВА. (СЭТА). ПУР-нун улус ажил-агынын 1986—1990 чылдарга эртег-техниктиг депшилгел программанын улагышкынынын ПКАП ТК-ның Политбюроунун аял болгон хуралына чүтүлгөзүн көргөн болгон чүтүлгө деп санаан. Ол программга дүштүр эртег болгон техника та-лазы-биле Польшанын политикаын чүтүлгө сонал-экономи-тиг хөжүлгөзүн херек кырында боттот хөргөлөлөр-биле улам-на ык кылдыр холбайштар анаар. Делегей эртегнин хөжүлгөзүнде кол-кол улагышкынынын болгон ажил-агынын чорударын аякынын бедилерине эч-не улут чег-гези-биле кыч бээр, эртег-техниктиг депшилгелни мынд адырларын ол программга барымдаал көргөн турар.

ЭДЧ-ниң келгүчүлгөн чурттарын 2000 чылга чейл үеде эртег-техниктиг депшилгелни комплекстиг программанын база эртег-техниктиг кады ажилдакыныкы совет-польша үр ху-саалыг комплекстиг программанын күжүлгөзүн Польшанын киржигез чүтүлгө мурнула туруп турар согулаларын шиттирлери келерге таарычалыг фактор болуп турар деп, ПКАП ТК-ның Политбюроунун хуралын дугайында аялдамда онзаган демделген турар.

Келер чылдарда ПУР-га эртег-иниң ажил-чорудула-зын чыг этти база материалдарын алырын, чая аргаларын ажилдап кылдырып, чая технологияларын тургузартып, электрониканы, автоматизацияны, роботизацияны чыг дө-зүлгөзүн калба-биле шигээлп алырга мөөнөзүн турар.

РОССИЯНЫҢ КҮШ - АЖЫЛЧЫ БАЗЫМЫ

Россиянын ажилчы чоңу Май Бирге эжилелешкен ажил-дакыныкы бүтү республика-ларын улустары-биле кады чангыс элгит олурууга ужура-жыш келген. СЭКП-ниң XXVII съездизинин айттышкына-рын, беш чылым оналдаларын күжүлгө талазы-биле ажилга чедишкенин дугайын Төрөн чуртка, партия-га репорттаар дөзү олар чыс-каала туктарлыг болгон тран-спарантыларын үнгөн. Частын болгон баштайгы байырла-лын демделгешкан, совет кичилер тайбын, социал деп-шилгө дөзү демисеги турар улустар-биле эл-сеткил кат-тыштырылганы илерейлеп ту-рарлар.

ВЛАДИВОСТОК. Бракка эжилдиришкенин капитаны И. Ильин баштаан «Карское море» рефрежираттын аякыга Май Бирини чылаа эвээ, чы-рын чыскаала уткаан. Чүгө эртег чылын бөзү күжүгө каш-даа миллион рубльды кам-пал берген мураккы коллек-тивтин чедишкенин дугайын «далайчыларын колон-назын кырынга транспарант чүтүлгөзүн чораз.

Бо судно ай чепсес үе мур-нула септелген үнгөн. Ки-жилер-биле сумелешкен, калы-тан порта доктааган. Шуут тымыш районуче үнөтүрени шиттирлери. Анаа мун тоноа дөрт балык продукцияны хүлөп алган. Май Бирини бүдүр-гө «Карское море» бодуун өртүлгөзүн чедиш келген.

Шы шитирирлешкенин кы-жонияшкыны дөзү тымыш-кыч суднонун аякыныкы чык бурт кемей дөрт муң тоноа чүтүк сөөртүр арганы беж келген.

Далайлар байырлардын төмөндө кирген. Колонна-ларын чараш шимделген далай өртөздеринде турар суднолар-дын кайгычтыгы өңер кияр-гын туктары улам көрүштү-шын киярп турган. Судно-ларын дыка хей «Карское море» шыкан балык тымыш районунунга улаас чоруттар. А өскөлөр Чукоткага чүктөр чедир: беш чылым күш-

ажилчы элзээ дүргедедиш-кенин күшүлгөзүн олар.

КУБЫШЕВ. В. И. Ленин аттыг металлургия заводунун коллектив баштаа чыскаал-чылар колонназы хоорайнын төп шөлүгө эргенинги ош шак үзөндө үңтү кэп турар далай прокат чегини үлүг текитки Ю. Вороневтин бол-гаш электром. М. Сулейманов-тун бөдүктери Май-Биле кылар кылдыр планаттаган ажил-дарын чартык хире кезин күжүлгөзүн аякан турганнар.

Ол бүдүрүлгөн ажил-и-чинери байырла чыскаалыг «Дүргедедишкени» — ажил-чынын магалында деп тран-спарантыг үнгөн. Ол кичи-рыг база практиктик эки ажил-херектер-биле бижылганын. Алуминийдин соок прокат-лынын чүртү үн улут дөзү стантин төлөөлгө күжүлгөзү куузаалыдан ийи ай бурун-гаар ажилдагы кирген.

Апрельдин эгезинде бүдүрү-лгөн хөмчөгөргө чораз, куй-балыш металлургиянын чуртун экономикаын сазы-лыкын М. С. Горбачев бегин-биле үнөзөн. Ош бээр айлан эвээш үе эртег болгон кайырыг алюминий дөзүлгө бүдүрүлгө талазы-биле база бир шүтүм продукцияны берген. Ону ажилдагы киргени-биле чуртун консерва улетүрүшү беким шынарлыг материал кы-лап үндүрүш ол бүдүрүлгө үштүн бири хузуу чедир көвү-дээр.

Бүдүн чартык муң чыг ав-томобильдер, төс миллион то-на чыгам кемчиликтер, чыс-чүс муң полишиктөр өскө-лаа хей продукция хоорай-нын пландаан кылар дөрт ай дүргүлгөзүлгө кылар дөзүлгө продукцияны ол-дур. Чүртүг социал-экономиктиг хөжүлгө-зүн дүргеделинче партиянын улагышкынын куйбешчил-лери ажилчы чоңун дө-зүлгө турары ол-дур.

